

ประวัติ

กองวัคซีน และ เซรัมที่ปากช่อง

ชื่อ ว่องส่งสาร สพ.บ, Dip. bact. (Manchester)

เนื่องจากประเทศไทย ต้องจ่ายเงินเป็น จำนวนมาก ซื่อเซรัมสำหรับ บั๊งกัน และรักษา
โรคริ้นเดอรเป็ดค้ของโคกระบือออกต่างประเทศ กระทรวงเกษตรการจึงได้ดำริที่จะ
ดำเนินการผลิตขึ้นใช้เอง โดยมอบให้นาย อาร์ พี โยนต์ ที่ปรึกษาสัตวแพทย์ขณะนั้นดำเนิน
การ กระทรวงเกษตรการได้ตั้งกองทำเซรัม ขึ้นที่ตำบลปากช่อง อำเภอสีคิ้ว จังหวัด
นครราชสีมา บริเวณเป็นป่าดงดิบในบริเวณดงพญาเย็น มีเนื้อที่จับจองไว้ทั้งสิ้น ๘๐๐๐ ไร่

๒๓ มิถุนายน ๒๔๗๒ กระทรวงเกษตรการมอบหมายให้ ชุนวิชาติพาหนะการ
พนักงานบำรุงพันธุ์สัตว์ชั้นหนึ่งเป็นผู้ควบคุมการโค่นตัดร้าง นายทวน ชมภูบุตร สัตวแพทย์
ดำรงเป็นผู้ช่วย

งานในขณะนั้นขึ้นอยู่กับราชการบริหารส่วนภูมิภาค ผ่าน เกษตรมณฑล
ต่อมา ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๓ ได้ดำเนินการผลิตเซรัม รักษาโรคริ้นเดอรเป็ดค้ขึ้น
เป็นครั้งแรกโดยเหตุที่กรมเพาะปลูกเห็นว่างานของกองเซรัมเป็นงานเทคนิค เมื่อต้องผ่าน
เกษตรมณฑลทำให้การดำเนินการมีอุปสรรค จึงได้โอนกองทำเซรัม ขึ้นตรงต่อกรมเพาะปลูก

พ.ศ. ๒๔๗๓ กรมเพาะปลูกได้แต่งตั้ง ชุนวิจารณ์คำวี สัตวแพทย์ดำรงตำแหน่ง
แม่กองทำเซรัมจนถึง พ.ศ. ๒๔๗๖ ทางราชการได้ย้าย ชุนวิจารณ์คำวี ไปควบคุมการ
ปราบโรคภาคอีสาน และให้พระศรีเกษตรราภิบาล หัวหน้าแผนกเลี้ยงสัตว์มาดำรงตำแหน่ง
แม่กอง ทำเซรัมอีกตำแหน่งหนึ่งและเปลี่ยนนามกองทำเซรัม เป็นหมวดเลี้ยงสัตว์

พ.ศ. ๒๔๗๗ พระศรีเกษตรราภิบาล ย้ายไปรับราชการที่กรุงเทพฯ ชุนวิจารณ์คำวี
ได้กลับมาควบคุมงานทำเซรัม ในตำแหน่งสัตวแพทย์ แผนกวัคซีนและเซรัม เมื่อทาง
ราชการได้เปลี่ยนกรมเกษตร (กรมเพาะปลูกเดิม) โดยรวมการประมง เรียกว่ากรมเกษตร
และการประมง กระทรวงเกษตรการ งานทำเซรัมขึ้นอยู่กับแผนกวัคซีนและเซรัม กอง
อุตสาหกรรมสัตว์พรรณ พระศรีเกษตรราภิบาล ดำรงตำแหน่งหัวหน้ากอง ได้ตั้งย้ายหน่วย

บัญชาการและงานผลิตวักชินบาร์โบนไปไว้ที่กรุงเทพ ฯ งานที่ปากช่องคงเหลืองานเทคนิค
ฝ่ายรีนเคอร์เป็ดค้อย่างเดียว

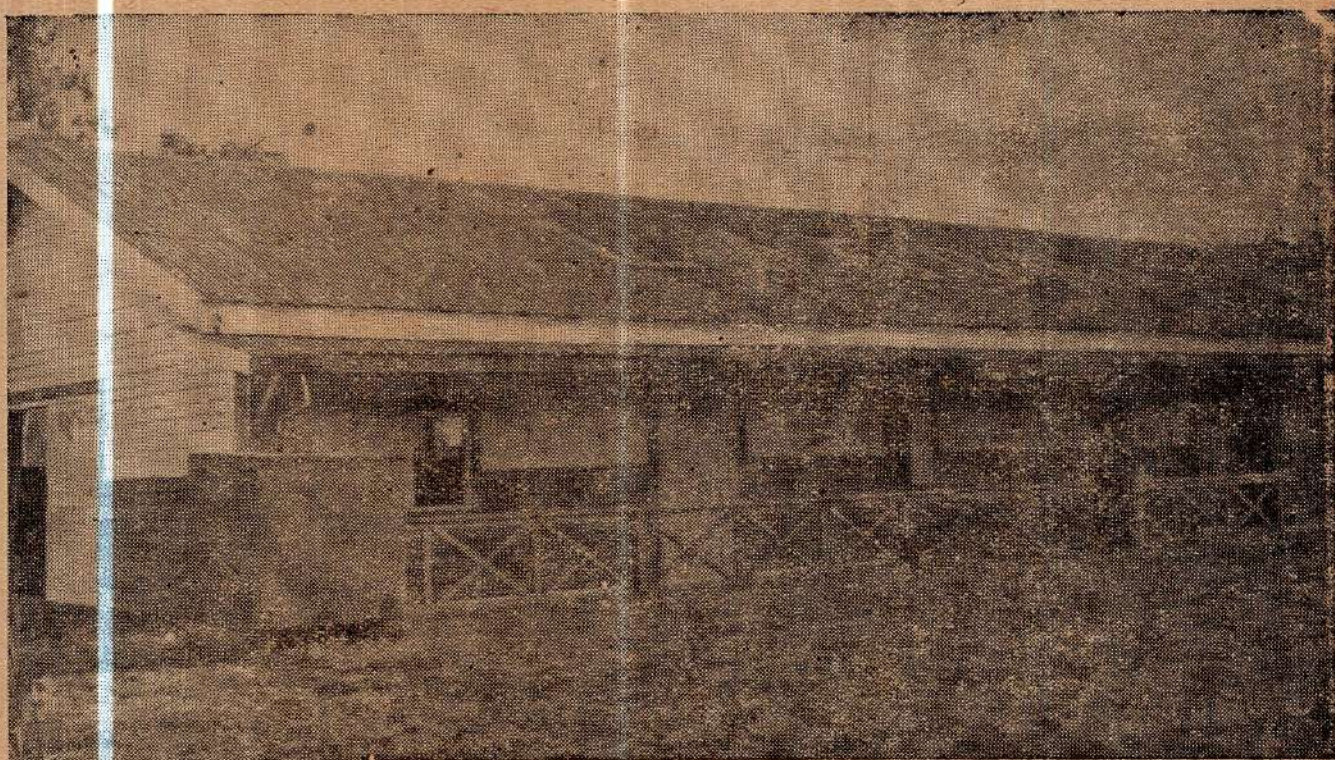
พ.ศ. ๒๔๗๗ ชุนวิจารณ์คำดี ย้ายไปรับตำแหน่งผู้ควบคุมการปราบโรคภาคใต้
นายประมวญ อุตตะมะโยธิน รับตำแหน่งหัวหน้าหมวดเซรัม

พ.ศ. ๒๔๘๐ นายประมวญ อุตตะมะโยธิน ย้ายไปประจำกองกรุงเทพ ฯ นายวิฑฒก
อัสวนนท์ รับหน้าที่แทน ในปีเดียวกันนี้เอง ทางราชการให้นายดำเนียง ศรมณี ไปควบคุม
งานทางฝ่ายธุรการและให้นายวิฑฒก อัสวนนท์ ควบคุมงานฝ่ายวิชาการ

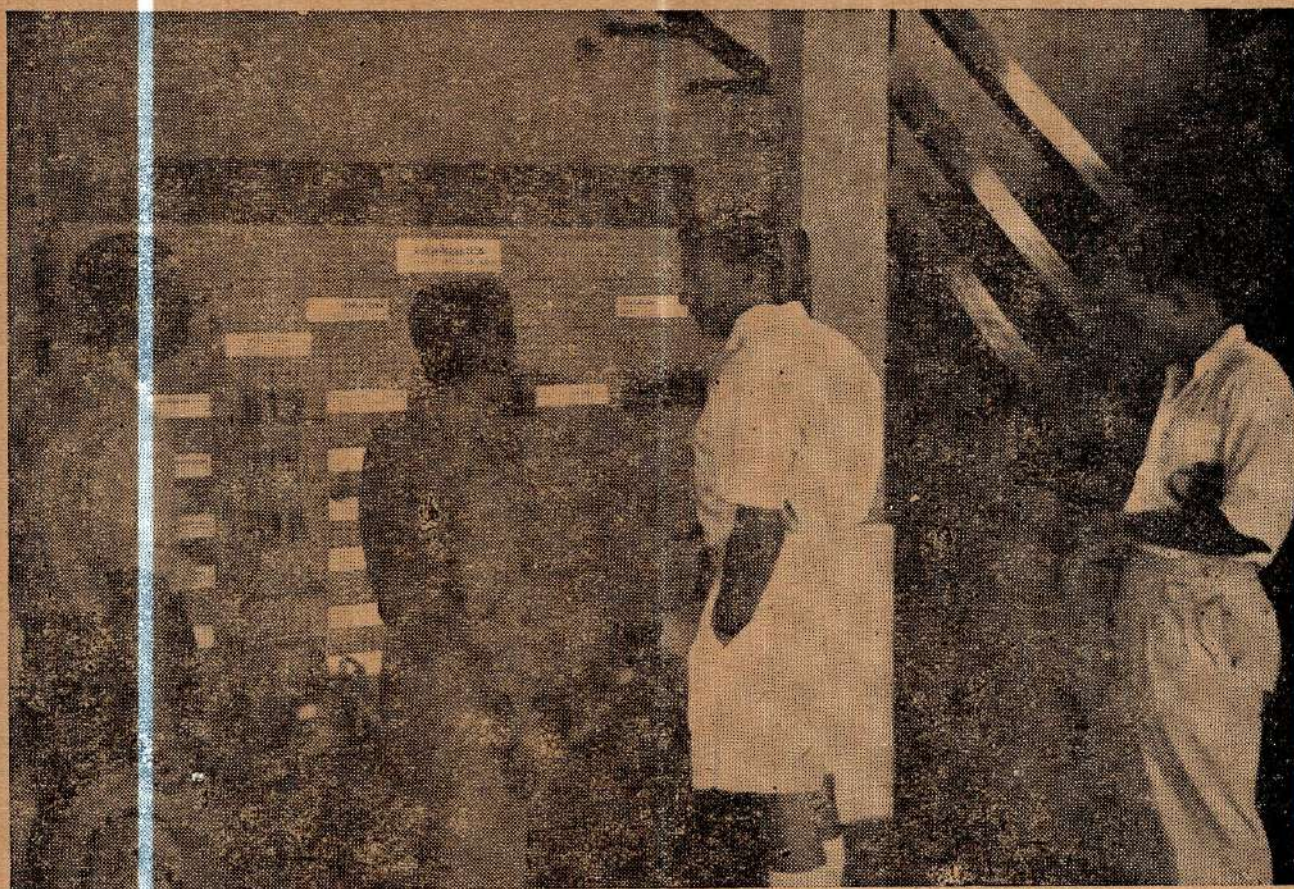
พ.ศ. ๒๔๘๓ นายวิฑฒก อัสวนนท์ ย้ายกลับมารับราชการแผนกวิชาโรคสัตว์

พ.ศ. ๒๔๘๒ ชุนวิจารณ์คำดี เข้าดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกวักชินและเซรัม และ
ย้ายหน่วยบัญชาการและการผลิตวักชินบาร์โบน มาประจำที่ปากช่อง

พ.ศ. ๒๔๘๓ นายดำเนียง ศรมณี ย้ายไปดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกทั่วไปที่
กรุงเทพ ฯ และแต่งตั้งให้นายเคียง คันธวงน ดำรงตำแหน่งหัวหน้าหน่วยจุลินทรีย์วิทยา และ
ดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกวักชินและเซรัม

ห้องปฏิบัติการแห่งแรก ของ สถาบันวิทยาศาสตร์ ปากช่อง ๒๔๗๓

พณ. ๗ เอกอัครราชทูตเดนมาร์ก ชมตัวอย่างวัคซีนต่าง ๆ ที่ผลิตได้ในปัจจุบัน

พ.ศ. ๒๔๙๐ นายเตียง คันทองวน ย้ายไปรับราชการที่กรุงเทพฯ ๗ นายเด็ก ไชยวสุ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกวัคซีนและเซรัม

พ.ศ. ๒๔๙๔ นายเด็ก ไชยวสุ ย้ายไปรับราชการที่กรุงเทพฯ ๗ นายพนัส ฤ นกร เข้ารับหน้าที่เป็นผู้บริหารงานที่ปากช่อง และทางการได้ตกลงให้ ร.ต. ศิริ ศุภางคเด่น เป็นผู้ควบคุมงานฝ่ายวิชาการ

พ.ศ. ๒๔๙๗ ร.ต. ศิริ ศุภางคเด่น ย้ายไปรับราชการที่กรุงเทพฯ ๗ นายพนัส ฤ นกร ยังคงปฏิบัติงาน

จนถึง พ.ศ. ๒๔๙๘ นายพนัส ฤ นกร ย้ายไปรับราชการเป็นนายสัตวแพทย์เขต นายเชอ ว่องสังดาร รับหน้าที่แทนในตำแหน่งนายสัตวแพทย์เอกประจำกอง มีหน้าที่ควบคุมการดำเนินงานที่ปากช่อง

ปี	รายนาม	ตำแหน่ง
๒๔๗๒-๒๔๗๓	ขุนวิเศษพาหนการ	ผู้ควบคุมการโค่นสร้าง กองทำชำรม กรมเพาะปลูก กระทรวงเกษตรราชการ
๒๔๗๓-๒๔๗๖	ขุนวิจารณ์คำ	แม่กองทำชำรม กรมเพาะปลูก กระทรวงเกษตรราชการ
๒๔๗๖-๒๔๗๗	พระศรีเกษตราภิบาล	หัวหน้าหมวดเดียงตัด กรมเพาะปลูก กระทรวงเกษตรราชการ
๒๔๗๗-๒๔๗๘	ขุนวิจารณ์คำ	ตัดแพทยมูลควมกรรมการทำชำรม กรมเกษตร กระทรวงเกษตรราชการ
๒๔๗๘-๒๔๗๙	นายประมวญ อุตตะมะโยธิน	หัวหน้าหมวดชำรม กองอุตสาหกรรมตัดศพวรรณ กรมเกษตรและกรมประมง
๒๔๗๙-๒๔๘๐	นายดำเนียง ศรมณี	ผู้ควบคุมฝ่ายชกรการ แผนกคชिनและเซรัม กรมเกษตร
๒๔๘๐-๒๔๘๑	และ นายอดิตภ อิศวณัท	ผู้ควบคุมฝ่ายวิชาการ แผนกคชिनและเซรัม กรมเกษตร
๒๔๘๑-๒๔๘๓	นายดำเนียง ศรมณี	หัวหน้าหมวดวิจัยสัตววิทยา กองคชिनและเซรัม กรมปลาคูตัด
๒๔๘๓-๒๔๘๙	นายเตียง ตันตวงน	หัวหน้าแผนกคชिनและเซรัม กรมปลาคูตัด
๒๔๘๙-๒๔๙๐	นายเตียง ตันตวงน	หัวหน้าแผนกคชिनและเซรัม กรมปลาคูตัด
๒๔๙๐-๒๔๙๔	นายเล็ก ไชยงตุ	หัวหน้าแผนกคชिनและเซรัม กรมปลาคูตัด
๒๔๙๔-๒๔๙๘	นายพนัศ ฒ นคร	ผู้บริหารงานสถานวิทยาค่าตัดรปากช่อง กองคชिनและเซรัม กรมปลาคูตัด
๒๔๙๘-๒๔๙๙	และ ว.ค. ศิริ คุภางคเด็น	ผู้ควบคุมฝ่ายวิชาการ กองคชिनและเซรัม กรมปลาคูตัด
๒๔๙๙-๒๕๐๐	นายชอ วองสังดำ	นายตัดแพทยเอกประจำกอง กองคชिनและเซรัม กรมปลาคูตัด

ปัจจุบัน

นายจันทร พิชัยวรรณรงค์สงคราม เป็นหัวหน้ากอง

กิจการและหน้าที่

กองวัคซีนและเซรัม มีหน้าที่รับผิดชอบในการผลิตชีวผลิตภัณฑ์สำหรับใช้ในการป้องกันและกำจัดโรคระบาด ของสัตว์เลี้ยงโดยทั่วไป ให้มีปริมาณเพียงพอกับความต้องการของทางราชการเป็น

การแบ่งส่วนราชการ

กองวัคซีนและเซรัม ประกอบด้วยการปฏิบัติงานที่กองวัคซีนและเซรัม กรมปศุสัตว์ และกองวัคซีนและเซรัม ที่ปากช่อง ซึ่งนายเชอ ว่องดั่งดาร์ นายสัตวแพทย์เอกประจำกองได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบ กองนี้แบ่งส่วนราชการเป็น

๑. แผนกธุรการ

๒. แผนกแบคทีเรียวัคซีน

๓. แผนกไวรัสวัคซีน

๔. หน่วยผลิตวัคซีนปากและเท้าเปื่อย (แยกเป็นหน่วยงานพิเศษ)

หน้าที่ตามนโยบาย

เนื่องจากกองวัคซีนและเซรัม มีสถานที่ปฏิบัติงานเป็นเอกเทศ รวม ๒ แห่ง คือ ที่ตำบลปากช่อง และตำบลหนองตำรายาย จังหวัดนครราชสีมา การปฏิบัติงานของสถานวิยาศาสตร์สองแห่งนี้ มีกิจการอยู่หลายสาขา ซึ่งจะต้องมีการประสานงานกันเป็นอย่างดี เพื่อให้กิจการในด้านการผลิตชีวผลิตภัณฑ์ ได้ดำเนินไปด้วยดีและเรียบร้อยตามความมุ่งหมายของทางราชการ จึงได้แบ่งส่วนราชการเป็นภายในดังนี้.—

ก. แผนกธุรการ มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารงานทั่วไป

แบ่งหน่วยงานเป็นหมวดต่าง ๆ ดังนี้.— (นายสมุทรรักษ์ เจริญรัก
รักษาการในตำแหน่งหัวหน้าแผนก) แผนกนี้แบ่งเป็นหมวดอีกคือ

๓. หมวดสารบรรณ มีหน้าที่ร่างหนังสือโต้ตอบ พิมพ์
รวบรวมเรื่อง เก็บเรื่อง รวบรวมคำสั่ง ระเบียบการ รับผิดชอบ
สั่งหนังสือ ลงทะเบียนหนังสือเข้าออก

๒. หมวดสถิติ มีหน้าที่รวบรวมรายการวันทำงานของ
คนงานและข้าราชการ รวบรวมตัวเลขการผลิตซึ่งจะผลิตภักดิ์
ต่าง ๆ ทะเบียนสัตว์ทดลอง

๓. หมวดบัญชีและการเงิน มีหน้าที่เบิกจ่ายค่าจ้างแรง
งาน ทำสารบัญชี รักษาเงินและใบสำคัญทะเบียนคนงาน จัดซื้อ
สัตว์ทดลอง อาหารสัตว์และสิ่งของต่าง ๆ

๔. หมวดพัสดุ มีหน้าที่เก็บรักษา เบิกจ่าย ทำสต็อก
วัสดุครุภัณฑ์ของหน่วยงานกองวิจัยและเซรัม ทั้งหมด รวมทั้ง
การบรรจุลงหีบซึ่งจะผลิตภักดิ์ส่งกรม และส่งหน่วยงานจังหวัด
ต่าง ๆ

๕. หมวดพยาบาล มีหน้าที่ดูแลรักษาพยาบาล
ข้าราชการและคนงาน

๖. หมวดบำรุงสถานที่และโยธา มีหน้าที่บำรุงบ้านพัก
ข้าราชการ เรือนรับรอง คัดทดลองและสถานที่ทั่ว ๆ ไป ซ่อม
แซมถนน แปลงหญ้า

๗. หมวดประปาและไฟฟ้า มีหน้าที่ดูแลน้ำใช้ ดูบน้ำ
จนถึงพัก บิดเปิดจ่ายน้ำไปตามสถานที่ต่าง ๆ ตามกำหนดเวลา
ดูแลเครื่องสูบน้ำ และการประปาทั้งหมด หน่วยไฟฟ้ามมีหน้าที่เดิน
เครื่องกำเนิดไฟฟ้าตลอดวันตลอดคืน ดูแลรักษาเครื่องยนต์ต่าง ๆ
ตลอดจนเครื่องอุปกรณ์การผลิตควักซึ่งต้องใช้กระแสไฟ จ่ายไฟ
ไปตามบ้านและสถานที่ต่าง ๆ ต่อสายไฟตามสถานที่ต่าง ๆ

สัตว์แพทยสาร

๘. หมอช่างไม้ มีหน้าที่ซ่อมแซม แก้ไขเสริมแต่ง บ้านพักข้าราชการ คึกปฏิบัติกร โรงเรือน คอกสัตว์และครุ- ภัณฑ์ต่าง ๆ

๙. หมอชานยนต์ มีหน้าที่ขับรถแทรกเตอร์ ในการ ไถคราด พรวนดิน ทำแปลงหญ้า ดูแลรักษารถยนต์และรถแทรก- เตอร์ ดำเนินตั้งของระหว่างสถานที่ ระหว่างกองและกรม จนถึง สัตว์ทดลอง

แผนกแบคทีเรียวัชชีน ร.ต. ประยูร บุญมงคล หัวหน้า แผนก แผนกนมหน้าที่รับผิดชอบในการผลิตชีวผลิตภัณฑ์ทาง แบคทีเรีย เพื่อใช้ในการป้องกันและกำจัดโรค แผนกนี้แบ่งหน่วย งานปลีกย่อยออกเป็นหน่วยต่าง ๆ ดังนี้

ก. หน่วยเตรียมงานทั่วไป หน่วยงานนมหน้าที่ดูแล ห้องนั่ง ห้องวาง ห้องกลั่น ห้องเตรียมอาหารเลี้ยงเชื้อ รับผิดชอบ ในการทำความสะอาดเครื่องมือ เครื่องแก้วทุกชนิดที่ใช้ใน การผลิต ควบคุมการผลิตน้ำกลั่น น้ำเกลือเพื่อตั้งบ่อนหน่วยงาน ต่าง ๆ จ่ายแก่สัตว์ตามคึกปฏิบัติกร

ข. หน่วยคอกสัตว์ทดลอง มีหน้าที่ดูแลทำความสะอาด คอกสัตว์ ตรวจปรอท ลงรายการประจำวัน ให้หญ้าให้น้ำ รักษา พยาบาลสัตว์เจ็บป่วยทั่วไป ควบคุมการเผาและการกำจัดทราบ สัตว์

ค. หน่วยสัตว์ทดลอง มีหน้าที่ดูแลขยายพันธุ์ สัตว์ทดลองทั้งหมด ที่จำเป็น ต้องใช้ ในการผลิตและ การทดลอง วัชชีนของ หน่วยงานทั้งหมด ควบคุมดูแลอาหารสัตว์

ง. หน่วยผลิตแบคทีเรียวัชชีน ทำหน้าที่ผลิตชีวผลิตภัณฑ์ทางแบคทีเรียดังต่อไปนี้.—

๑. วัชชีนเฮโมรายิกเซพติซีเมีย ชนิดธรรมดา (Broth Bacterin)

๒. วัคซีนเฮโมรายิกเซพติซึเมีย ชนิดแยกแ้วนท์

(Adjuvant)

๓. วัคซีนแอนแทรกซ์สปอร์

๔. วัคซีนแบคทีเรีย

๕. วัคซีนอหิวาต์เบ็ดไก่

แผนกไวรัสวัคซีน นายประกอบ จินตกานนท์ หัวหน้าแผนก
 แผนกนี้ทำหน้าที่รับผิดชอบในการผลิตวัคซีนและผลิตภัณฑ์ทางไวรัส เพื่อ
 ใช้ในการป้องกันและกำจัดโรค แผนกนี้ทำหน้าที่ผลิตวัคซีนและ
 ผลิตภัณฑ์ทางไวรัสต่อไปนี้.—

๑. วัคซีนริบเดอว์เป็ดชนิดเดือดพิษกระต่าย

(Pure Lapinized Vaccine)

๒. วัคซีนริบเดอว์เป็ดชนิดเดือดพิษกระต่ายผ่านไข่

(Lapinized Avianized Vaccine)

๓. วัคซีนดีไวน์พีเวอร์ ชนิดเดือดพิษกระต่าย

(Lapinized Swine Fever)

๔. วัคซีนนิวคาสต์เซดด์เตรนเอฟ. ชนิดผ่านไข่

(Newcastle Strain F)

๕. วัคซีนฝีดาษไก่ชนิดผ่านไข่

๖. น้ำยาดละลายวัคซีน (Diluent)

การผลิตวัคซีน ผลิตภัณฑ์ของแผนก แยกที่เรียวัคซีนและแผนกไวรัส
 วัคซีนจะต้องรับผิดชอบในการทดลอง หากความบริสุทธิ์ ความ
 ปลอดภัย และระยะเวลาการคุ้มโรคของวัคซีนแต่ละชนิดที่ผลิตตั้งออก
 ไข่ นอกเหนือไปจากการผลิตแล้ว เจ้าหน้าที่ ๆ รับผิดชอบใน
 การผลิตวัคซีนแต่ละชนิดจะต้องดำเนินงานการทดลองต่าง ๆ เพื่อ
 หาทางปรับปรุงประสิทธิภาพและคุณภาพของวัคซีน

สถิติการผลิตวัคซีนต่าง ๆ

VACCINE PRODUCTION RECORDS

W.ศ. B.E.	จำนวนวัคซีนที่ผลิต Quantity of Vaccine					
	วัคซีนโรคระบาด		วัคซีนนิวคาสเซิล		วัคซีน ฝีดาษไก่	วัคซีนอหิวาต์ สุกร
	Rinderpest Vaccine	Newcastle Vaccine	Fresh	Lyophilized		
เดือยพิษ กระต่าย Lapinized	เดือยพิษ กระต่าย ผ่านไข่ Avianized	ชนิดสด	ชนิดแห้ง			
๒๔๙๖ (๑๙๕๓)	๒๕๗,๘๕๐	—	๓๐,๕๐๐	๘๘,๓๕๐	—	—
๒๔๙๗ (๑๙๕๔)	๕๖๐,๙๓๐	—	๘๕,๐๐๐	๑๕๖,๗๖๐	—	๗๓,๘๖๐
๒๔๙๘ (๑๙๕๕)	๖๖๕,๙๕๐	—	๖๖๖,๕๘๐	๓๓๘,๘๘๐	—	๓๒๓,๘๘๐
๒๔๙๙ (๑๙๕๖)	๕๕๕,๕๖๐	—	๒,๑๕๐,๖๕๐	๖๕๗,๑๒๐	๕๐,๐๐๐	๓๒๕,๒๖๐
๒๕๐๐ (๑๙๕๗)	๓๕๐,๕๐๐	—	๒,๓๓๖,๓๐๐	๒,๓๗๐,๒๒๐	๗๕๓,๐๐๐	๓๒๖,๒๒๐
๒๕๐๑ (๑๙๕๘)	๗๓๕,๕๒๐	—	๒,๖๕๙,๓๕๐	๒,๓๙๖,๓๖๐	๓,๑๖๒,๕๐๐	๓๙๙,๕๖๐
๒๕๐๒ (๑๙๕๙)	๖๖๘,๖๕๐	๕๐,๗๖๐	๓,๓๗๘,๐๐๐	๕,๕๖๙,๙๐๐	๙๕๙,๖๐๐	๓๓๓,๒๐๐
๒๕๐๓ (๑๙๖๐)	๒๖๒,๘๐๐	๙,๕๖๐	๓๒,๓๒๗,๙๐๐	๓,๖๐๙,๕๐๐	๓,๕๓๐,๖๐๐	๒๕๗,๙๕๐

ของ กองวัคซีนและเซรัม

- DIVISION OF VACCINE AND SERUM

ได้เป็นโตสตอปี

Produced in Each year

วัคซีนเฮโมราจิกเซปติกซีเมีย
Haemorrhagic septicaemia
Vaccine

ชนิด Broth- Bacterin	ชนิด แอนจูแวนท์ Adjuvant
----------------------------	--------------------------------

วัคซีน
อหิวาต์ไก่
Fowl cholera
Vaccine

วัคซีน
แอนแทรกซ์สปอร์
Anthrax
spore Vaccine

วัคซีน
แบดจ์เดก
Black leg
Vaccine

น้ำเกลือ
ซี.ซี.
Physiological
c.c.

น้ำกลั่น
ซี.ซี.
Distilled
water
c.c.

๓๕๘,๘๖๐	—	—	๑๗,๘๑๒	—	๑,๓๑๖,๓๐๐	๕,๖๔๓,๐๐๐
๖๔๗,๔๒๐	—	๓๒๖,๘๓๐	๓๗,๒๓๐	—	๒,๖๖๓,๖๐๐	๖,๕๘๐,๐๐๐
๖๕๒,๔๘๕	—	๒๓๘,๖๘๐	๗๘,๘๕๐	—	๒,๒๐๐,๗๐๐	๔,๗๘๐,๐๐๐
๗๒๘,๑๗๔	—	๕๓๘,๔๘๐	๔๗,๘๕๐	๓๐,๕๐๐	๒,๓๒๓,๓๐๐	๗,๓๒๖,๐๐๐
๖๒๓,๘๒๐	—	๔๐๒,๐๐๐	๓๒,๘๕๐	—	๒,๒๑๘,๓๐๐	๕,๘๘๐,๐๐๐
๘๐๘,๔๖๐	—	๒๔๖,๐๓๐	๔๘,๕๓๐	๒,๓๐๐	๑,๘๗๗,๒๐๐	๒,๔๖๕,๐๐๐
๘๔๖,๖๕๐	๘๒,๘๐๐	๒๔๐,๓๓๐	๖๐,๐๕๐	—	๑,๒๘๐,๓๐๐	๒,๓๓๐,๐๐๐
๘๓๘,๖๘๐	—	๗๓๘,๘๕๐	๕๔,๘๕๐	—	๘๖๖,๐๐๐	๑,๘๓๐,๐๐๐